

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse pisma, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati spono na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.—
četrt leta . . . 2.50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Agitirajte, pridobivajte novih naročnikov za naše liste, ki so:

Učiteljski Tovarish - - - -
- - - Popotnik, Zvonček.

Iznova pozivamo vsa okrajna učiteljska društva, naj store svojo dolžnost v polnem obsegu! Vsi na delo!

Sprejemne izkušnje in pripravljalni razredi za srednje šole.

(Iz srednješolskih krogov.)

»Učiteljski Tovarish« v št. 4. od 24. januarja t. l. prinaša v članku »Pouk v nemščini na slovenskih ljubljanskih ljudskih šolah« več predlogov, ki so jih pri lokalni konferenci na I. mestni šoli dne 20. januarja sprejeli soglasno. Predlogi 1., 2., 3. in 5. so gotovo jako dobri, ne strinjam pa se s predlogom 4., ki priporoča ustanovitev c. kr. pripravljalnih razredov za srednje šole na vseh ljubljanskih slovenskih deških šolah. Ta predlog je tudi le posredno v zvezi z vprašanjem nemščine na ljudskih šolah, ker pač nemščino zahtevajo pri sprejemni izkušnji za srednje šole. Preden torej razpravljamo o pripravljalnih razredih, se hočem dotakniti sprejemnih izkušenj za srednje šole vobče in izkušnje iz nemščine za vstop na naše slovenske srednje šole posebej.

I.

Sprejemne izkušnje za srednje šole so krivične. V teku nekaj ur naj izpraševallec izkuša po 50 do 150 učencev, ali so sposobni za srednješolski študij! Kdo pa more to spoznati v tako kratkem času pri tolikem številu izkušanih? Neizogibno je torej, da se tuintam odkloni sposobnejši in sprejme manj sposoben učenec. Če že toliko kriče o krivici in nepotrebnosti zrelostnih izkušenj na srednjih šolah, kjer vendar učencem poznan učitelj izprašuje svoje lastne že dorele učence, koliko krivičnejša je sprejemna izkušnja, kjer nepoznan profesor izprašuje preplašene fantiče, katerih nobenega ne pozna po njegovih duševnih sposobnostih. Zrelostno iz-

kušnjo so olajšali, priznava se tudi zrelost »z večino glasov«, ostale pa so sprejemne izkušnje — v avstrijskih deželah. Na Hrvaškem so odpravljene l. 1908, in srednješolski profesorji so zadovoljni s tem. Namesto sprejemne izkušnje je izkusna doba prvih 3 mesecev šolskega leta. Popolnoma nesposobni učenci se po tej dobi vrnejo ljudski šoli. Da pa se zmanjša število teh poizkusnih učencev, so lani zopet uvedli sprejemno izkušnjo za učence, ki prinesejo iz ljudske šole slabo izpričevalo.

Sprejemna izkušnja pa je tudi nepotrebnost, gotovo je manj potrebna kakor zrelostna. Kakšna nesreča pa je, če sedi nesposoben učenec nekaj mesecev v srednji šoli? Za učenca je vse eno, ker ta čas itak spada v dobo šolske obveznosti. Za srednjo šolo se nič ne pridobi s sprejemno izkušnjo, ker pride kljub izkušnji dovolj nesposobnih v srednje šole, kakor kaže veliko število učencev prvega razreda, ki med letom izstopijo ali imajo ob koncu leta nezadosten uspeh. Na škodi bi bili edino starši, ki pa so si sami krivi, ker navadno v svoji zaslepljenosti ne verjamejo ljudskošolskemu učitelju, ki pozna njihovega sinčka in jim odkritosrčno pove, da ni sposoben za srednjo šolo.

Sprejemne izkušnje so pač ostanek iz one dobe, ko je bilo ljudsko šolstvo še slabo razvito, ko so sprejemne izkušnje nudile edino mogočnost izbire in so s svojimi zahtevami bile navodilo za starše, kako naj pripravijo svoje sinove za srednjo šolo. Dandanes pa je šolska obveznost splošna, učni smoter za vse ljudske šole v bistvu isti, torej sprejemne izkušnje za srednje šole vobče neumestne.

Še bolj neumestna pa je **sprejemna izkušnja iz nemščine** pri vstopu na naše slovenske gimnazije na Kranjskem. To je zopet naš slovenski unikum v celi državi, povsod se pri sprejemu zahteva samo en jezik, pri nas pa dva. Umevno je to v slovensko-nemških gimnazijskih razredih v Celju in Mariboru, kjer je že v prvem razredu učni jezik deloma nemški (pri geografiji, prirodopisu in seveda nemščini), na Kranjskem pa v nižjih gimnazijskih razredih rabijo slovenski učni jezik za vse predmete razen nemščine. Toda naša gimnazijska ravnateljstva in deželni šolski

svet nimajo poguma, da bi izvrševali zakon, ki zahteva sprejemno izkušnjo iz **učnega jezika**, ne učnih jezikov! Rajši dopuščajo leto za letom vzgojni greh, da sprejemajo dečke, ki ne ustrezajo stavljenim zahtevam. Zakaj tega gotovo nihče ne bo trdil, da znajo naši desetletni prvošolci iz obeh jezikov toliko, kakor drugi samo iz enega! Tako se našim srednješolcem že pri vstopu v prvi razred daje potuha, češ, v srednji šoli stavimo stroge predpise in zahteve, toda izvršujemo vse le na pol! Ali ne bi bilo boljše izkušati samo en jezik, seveda materinski, a tega strogo in temeljito? Pisec teh vrst je iz popolnoma slovenske ljudske šole — nemščina je bila takrat pri nas **relativno** obligatna za učence, katerih starši so izrečno zahtevali — prestopil v popolnoma nemško srednjo šolo (sprejemna izkušnja je bila jako milostna), a se je v teku nekaj mesecev privadil toliko nemščine, da je dovršil prvi razred z odliko. Takih je veliko. Seveda sem slovenščino iz ljudske šole znal tako dobro, da se mi v celi srednji šoli nikdar ni trebalo učiti slovenske slovnice. **Dober temelj v enem jeziku je najboljša podlaga za ves nadaljnji študij!**

II.

Podobni razlogi govore tudi **proti pripravljalnemu razredu za srednje šole.** Za srednjo šolo ni treba posebne priprave, ampak le naravne nadarjenosti in pridnosti! Kdor pa ni nadarjen in priden, temu tudi priprava ne pomaga. Nekateri starši so celo tako »previđni«, da svojega sinčka dajo pripravljati za gimnazijo celo iz latinščine! To je seveda napačno. Za srednjo šolo je treba dobro umevanje tega, kar se čita, in pravilno izražanje svojih misli, torej poznanje svojega materne jezika, računanje s celimi števili, predvsem popolna **sigurnost v naševan-ki** — to se zadnji čas čim dalje bolj pogreša — sposobnost pravilnega sklepanja za sklepni račun, zmožnost in zmisel za opazovanje prirodnih pojavov ter ona zdrava radovednost in želja za znanjem, ki budi in vzdržuje v učencu voljo k učenju. Vsega tega pa je treba tudi za druge poklice v življenju, torej v ljudski šoli ni treba učencev deliti prehitro. To deljenje po bodočih poklicih — študij ali praktično

delo — nastopi dovolj hitro z 10. letom, ko mladi študentje prestopijo v srednjo šolo. Nasprotno, meni se dozdeva, da je to celo prerano, da so prejšnje generacije ki so stopale z 12—14 leti v srednje šole, dajale boljše, resnejše in manj nervozne ali sploh bolehnne dijake! Takrat je tudi manj ljudi študiralo za učene poklice, zdaj jih študira veliko več, zato je med njimi tudi več nesposobnih, zato tudi vedno več tožb o preobloženju srednješolcev. Tega tudi pripravljalni razredi ne bodo odpravili, ampak bodo z enostransko dresuro pri manjšem številu učencev, kakor jih je po navadnih ljudskošolskih razredih, še več nesposobnih učencev vtihotapili v srednje šole. Pripravljalni razredi so torej tako **nepotrebni** kakor sprejemne izkušnje.

A so tudi **krivični**. Povsod ne morejo biti pripravljalni razredi. Torej bi morali starši vseh onih krajev, kjer ni pripravljalnih razredov, eno leto več plačevati stanarino za svojimi sinovi. Na c. kr. pripravljalnih razredih, ki jih vzdržuje naučno ministrstvo, se zahteva šolnina. Kako pridejo starši do teh nepotrebnih stroškov?

Predlog pripravljalnih razredov, kakor se je stavil in sprejel je težko izvedljiv. Pripravljalni razredi so drugod v zvezi s srednjimi šolami, ni torej verjetno, da bi ministrstvo ustanovilo posebne c. kr. pripravljalne razrede na vseh deških šolah v Ljubljani. Komu bi bili c. kr. vadniški učitelji teh razredov podrejeni, ali mar mestnemu nadučitelju in šol. voditelju? Tu se poraja vse polno administrativnih težkoč. Na ljubljanskih srednjih šolah pa ni prostora za pripravljalne razrede, ker so itak že prenapolnjene in so od leta do leta v zadregi za učne sobe.

Pripravljalni razredi za srednje šole so samo birokratska iznajdba za zavlačenje uresničenja naših opravičenih srednješolskih zahtev in za vzdrževanje nepotrebnih nemških srednjih šol na slovenskem ozemlju. To se vidi že iz tega, kje so takšni pripravljalni razredi. Pripravljalni razredi so na gimnazijah v Kočevju (v šolskem letu 1911/12. 16 učencev), na nemški gimnaziji v Celju (7), v Ptuj (25), v Beljaku (44), v Gorici (62), v Pulju (29), na realki v Idriji (24) in Gorici (44). Nem-

gospodično. A odjedla sta ji dobrih dvajset kronic mesečno.

Vsi (začuden): Kako to?

Miza: Tako. Prejšnji učitelj je bil občinski tajnik, kakor veste. Ko je prišla namesto njega gospodična Mila, se je zdelo vsem umevno, da bo njegova naslednica tudi kot tajnika. Župan ji je seveda obljubil. Toda ostalo je samo pri obljubi. Natihoma je sam avanziral za občinskega tajnika, oziroma oba z župnikom, čegar najponižnejši podrejenik je naš velezaslužni gospod župan. In zdaj si delita svetle kronice, katerih število se je še zvišalo, odkar imamo dva tajnika. — Ali ni to sramota?

Mila (zaničljivo): V obraz bi ju udarila kadar me tako hinavsko-prijazno pozdravita.

Kristus (s podobe): Ne sodite, da ne boste sojeni!

ssVsi (ogorčeno): Saj se sami obsojajo!

Veter (pokuka skozi razbito šipo): Ej, gospodična! Kako ste neumni! Z odprtimi rokami vas sprejemo, kar prelevite se. Dobili boste doklado in najboljšo službo, ki si jo želite. Ne bo vam manjkalo svetlih kronic...

Stol (zdihuje): Jaz revež! Prišel bi potem v peč in na moje mesto razkošni

LISTEK.

Idila.

Jutranji polmrak. Soba učiteljice, ki ni dobila draginjske doklade. V postelji leži v polsnu učiteljica Mila. Skozi napol zastavro okno pada mesečina in boža blede lice...

Mila (v snu): Bože dragi! Moja up je šel po vodi.

Mesečina: Mila, Milica! Spavaš li? Oh, kako je pusto in prazno v tvoji sobi!

Nanos (pes, dremajoč za vratmi): Kaj budiš mojo gospodarico?! Naj ima vsaj ponoči mir, podnevi se itak ne umiri od skrbi.

Račun firme J. (z mize): Kaj blebečeta! V štirinajstih dneh mora gospodična plačati 115 K 36 v, sicer tožimo.

Stol: Oh, oh! Kako me boli desna prednja noga! Prokleta kostobolje!

Peč: Tresem se mraza. To zimo še nisem bila pošteno zakurjena.

Bluza (s stola): Za boga, kaj bo! Komolci so vsi predrsnari, šivi pokajo. Saj sem pa tudi že stara, da niti svojega rojstva več ne pomnim.

Črevelj (izpod postelje): Zahtevam popravila. Sicer ne pojdem več na prosto v tem mrazu. Da si nakopljem bolezen za vse življenje, kajne?! O, seveda. Pa naj gredo tisti, ki sede v gorkih sobah in se mastijo, nas reveže pa pošiljajo v burjo in sneg... Ha, ha!

Pajek: Vi ste kukavice! Premalo hrabrosti je med vami, premalo samozavešči! Vse, kar hočemo, moremo. Hočem, in ker hočem, tudi morem.

Učit. Tovarish (z mize): Bravo! Mi hočemo zmagati, zato tudi moremo in zato tudi bomo zmagali.

Gregorčičeve poezije (s police): Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi!

Knjiga (iz miznice): Kogar so bogovi posebno »ljubili«, tega so naredili učiteljem.

Mila (v snu, trpk): Zadnja dekla sem. Še slabša. Dekla si lahko kupi krilo, privoščiti razvedrila. A jaz?! Niti najpotrebnejšega si ne morem kupiti, pa bi mislila na zabavo. — Menda sem mlada! Ali sem že starica, življenja in trpljenja trudna? O, mladost! Po tvoji svetli zarji srce mi zdihuje. Obežalasi si, preden si prišla.

Muha (s posteljnega roba): Ne obupaj, revica! Upaj! Upanje daje življenje.

ci v Celju ga ne smatrajo potrebnim. Slovenci ga pa ne obiskujejo, odkar so tam slov.-nem. gimnazijski razredi.

Učiteljstvo torej naj izpremeni ta svoj sklep in namesto pripravljanih razredov naj zahteva odstavitev sprejemne izkušnje na srednjih šolah vobče, in ker ta ni odvisna od nas Slovencev samih, posebej odstranitev sprejemne izkušnje iz nemščine na naših slovenskih gimnazijah. Zadnje (odstranitev nemščine) pa naj zahtevajo tudi starši! Srednješolski profesorji lahko to izkušnjo iz nemščine privedejo ad absurdum s tem, da pri izkušnji postopajo strogo in odklonijo vse učence, ki ne zadostujejo zahtevam: »spretnost v čitanju in pisanju, znanje početnih naukov iz oblikoslovja, spretnost v analizovanju prosto razširjenih stavkov, znanje pravopisnih pravil.« Ako se enkrat na podlagi tega nesmiselnega programa iz nemščine odkloni polovica učencev, ki so se javili za sprejem v srednjo šolo — in to bi se lahko — potem bodo se že starši začeli zanimati za odpravo sprejemne izkušnje iz nemščine na slovenskih srednjih šolah! Ta radikalna operacija bi znatno pomagala, če vsi pametni razlogi nič ne izdajo.

III.

Končno še nekaj besed o nemščini, ki je bila povod omenjenemu predlogu in sklepu učiteljstva I. mestne šole.

Nemščina je za nas potrebna, ker niso Nemci le okolo nas, ampak so tudi med nami. Kljubovalno zanemarjanje nemščine ne bo rešilo našega naroda. Narodna zavednost širokih mas, ki dosledno povsod zahtevajo pravice svojega jezika, in dobro znanje nemščine poleg maternega jezika bo nas dvignilo nad narodne nasprotnike, ki poleg svojega jezika znajo le slabo in nepopolno naš jezik.

Za priučenje nemščine pa ni potrebno, da se eden ali dva predmeta (zemljepis in zgodovina) učita v nemškem učnem jeziku. To bi bilo na škodo dotičnim predmetom, za nemščino pa niti ne bi zadostovalo, ako bi se učenci samo pri enem predmetu izražali in vadili v nemščini. Treba je o vseh stvareh govoriti v jeziku, ki se ga naj učenci nauče. Nemške čitanke bi torej morale obsegati vse predmete, tudi račune. Zlasti bi to moralo veljati za 6., 7. in 8. razred, ki so v Ljubljani nadomestilo za meščanske šole. V 3., 4. in 5. razredu se učenci že toliko naučijo, da spretno pišejo in čitajo ter nekaj razumijo nemško. V zadnjih 3. razredih, oziroma v meščanski šoli pa bi naj nemška ura obsegala vse predmete. V njej bi se nekako ponavljale predelovalne v nemškem jeziku že znane snovi iz drugih učnih predmetov, ki so se neposredno ali nedolgo prej predelali v slovenskem učnem jeziku. To bi omogočilo vsestransko rabo nemščine in bi koristilo predmetom. Seveda bi se morala važnost polagati na praktično znanje in razumevanje jezika, ne pa na težavno slovniško in pravopisno filnese nemškega jezika, ki jih niti rojeni Nemci ne obvladajo. Sploh se v nobeni šoli ne sme pozabiti — to velja za vse predmete — da v življenju veliko več govorimo kakor pišemo, torej moramo bolj gojiti spretnost v govoru, nego v pisavi.

Vzroki za deficit učiteljskih listov.

I.

Kakor pač pride, da posede tovariši še po zborovanjih svojega društva in se menijo, tako je bil tudi zadnjič. Menili smo

se tudi o šolskih vprašanjih. In tu postanem indiskreten zaradi potrebe.

Tako je bilo:

»Saj si čital v Popotniku...?«

»Nisem. Da ti odkrito povem: nimam Popotnika. Človek ne more imeti vseh listov.«

»To je res. Vseh se tudi ne zahteva. Pa ima šola Popotnika.«

»Nima.«

»Saj je vendar določena letna vsota za šol. knjižnico, in tu vendar lahko dobiš šest kronic.«

Naj ne pišem neumestnega opravičevanja, saj ga nisem terjal jaz, pač pa slaba vest tovariševa. In na tisti šoli imajo naročeno, ter je tovariševa soproga učiteljica ženskih ročnih del, na račun krajnega šolskega sveta »Frauenzeitung«! In pa vzgojni pedagoški list Blätter für den Abteilungsunterricht!

Dotičnik pa je zaveden tovariš, ud obora učiteljskega društva, ud obora tega in onega narodnega društva, zvest narodnjak itd. itd. — ampak zaveden učitelj ni! To iz indiskretnosti.

II.

Tolikokrat smo se že o tem menili, in v zadnjem času se je jelo goditi: napredni slovenski dnevniki so začeli prinašati vsebinska poročila o učiteljskih listih. To se pravi: še ne vsi in ne o vseh! Učiteljstvo pa mora zahtevati, da ga podpira vsa slovenska javnost, ker njegov boj, ki ga bije za ideje svobode v šoli, ni le njegov boj, ampak boj vsega slovenskega naroda. Njegov listi, pa bodisi »Uč. Tov.«, »Pop.«, »Dom. Ognjišče«, »Bodočnost«, »Zvonček« — so listi, ki streme vsi k enemu cilju: vzgoji slovenske mladine. In da ne bi hotela slovenska javnost teh teženj? Ne bi hotela podpirati učiteljstva v boju s tem, da čita te liste, da poročajo o njih vsa glasila brez razlike strank in političkih struj. Da poročajo dnevniki, pisani inteligenci, da poročajo listi, namenjeni najširšim narodovim krogom, da poročajo literarne in znanstvene revije slovenske — to sme zahtevati učiteljstvo, to — vsaj to: buditi vsepovsod zanimanje za kulturni boj slovenskega naroda — to mora podpirati javnost, to morajo upoštevati vodilni krogi!

Morebiti tedaj, ko je bil boj naše organizacije bolj v ozkih, le stanovskih mejah, tega nismo mogli in smeli zahtevati; danes, ko se borimo v stanovskih vprašanjih za principialno narodno vprašanje: reformo vzgoje, se nam to mora dati!

V nas je moč, v slovenski javnosti bodi podpora!

Če nam je noče dati, ni slovenska javnost vredna boja, kateremu žrtvuje slovensko učiteljstvo vse sile!

III.

V nekaterih naših listih si je ugnezdila razvada, da mislimo: Učitelji smo, pa poučujemo ljudstvo tudi o vzgoji! — Trdim pa, da v to nismo poklicani. Sveti bo narodne vzgoje se bo izvojeval ne s poučevanjem, pač pa z delom staršev in učiteljev, t. j. vseh vzgojevalcev roko v roki, ramo ob rami...

Zato pa pritegnimo delavcev na naše polje iz vseh slojev, iz vseh strok: vsepovsod so najbolj pereča vprašanja vzgojne vprašanja, in le s tem, da se združimo na delo vsi, se bodo jasili pojmi, se bodo čistile misli...

In to bodi moralno idealna podpora našim listom...

IV.

Slovenskemu učiteljstvu:

Tvoj idealizem je, v čemer si največji!

Pa da bi se ta mogel, smel spodtakniti ob naročnini stanovskih glasil?

Čudno prečudno se da to slišati... —

K ustanovitvi društva učiteljev na obrtnih nadaljevalnih šolah.

Pozdravljam poziv tovarišev F. Ranta in Drg. Humka k združitvi učiteljev na obrtnih nadaljevalnih šolah v 3. številki »Uč. T.« in javim s tem svoj pristop k nameravanemu društvu. Tako društvo je nam res potrebno in bo zlasti za učitelje začetnike na obrtnih nadaljevalnicah lahko velike vrednosti, ker bodo v njem od starejših, že izkušenih tovarišev mogli dobivati potrebnih nasvetov za težavno svoje delovanje.

Ustanovni shod naj bi bil ob času, ko bo v Ljubljani razstava vajenskih izdelkov. Na shod se naj povabi ravnatelj c. kr. državne obrtne šole, g. c. kr. vladni svetnik Ivan Šubic, s prošnjo, da poda zbranim praktičnim migljajem za pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah. Naprosi se naj tudi gospod ravnatelj trgovske šole v Ljubljani, da nam razkaže uredbo šole in izdelke trgovskih vajencev.

To so zazdaj moji nasveti.

Končno izrekam nadejo, da bodo k važnemu temu društvu pristopili vsi moji štajerski tovariši na obrtnih nadaljevalnih šolah.

Jos. Mešiček,

učitelj in vodja obrtne nadaljevalne šole v Sevnici.

Vseslovanska visoka šola v Solunu.

V zadrskem »Narodnem Listu« priobčuje dr. Nikola Bjelovučić iz Berlina članek, ki mu je dal naslov »Vseslovanska visoka šola in hram sv. Cirila in Metoda v Solunu«. V tem članku piše dr. Bjelovučić med drugim: »Sveta brata Ciril in Metod sta položila temelj tako slovanski kulturi, kakor slovanski politični svobodi. Ali je mogoče, da bi se ves slovanski rod častneje oddolžil svojima prosvetiteljema, kakor da jima v rodnem njihovem mestu, v Solunu, postavi spomenik, tako sijajen, da bi ves svet vedel, odkod je izšlo solnce slovanske kulture. Kakor postavljajo drugi narodi svojim velikim prosvetiteljem spomenike, tako moramo mi Slovani zasnovati veliko skupno kulturno ustanovo na čast slovanskih apostolov v njihovem rodnem mestu, osvojenem od turške sile, a sedaj zopet povrnemem krščanstvu in evropski kulturi. Moj načrt je potekel iz želje, da bi s tem pokazali svoje čuvstvo vdčnosti in hvalečnosti nasproti velikima našima učiteljema, da se s tem ovekoveči za vse čase zmaga krščanskega orožja nad polumesecem in nad robstvom in da bi bil CirilMetodov zavod in hram naše slovansko zbirališče, ki bi vplivalo na zblizanje vseh Slovanov v kulturi in ki bi tudi lahko dovedlo do edinstva vzhodne in zapadne slovanske cerkve, za čemer že davno teže vsi veliki duhovi zapadnega in iztočnega sveta. Kaj se naj stori in kdo naj to stori? Povedal bom svoje mnenje, potem pa naj odločijo tisti, ki to najbolje znajo in razumejo. Slovani bi morali zgraditi velik hram božji na čast sv. Cirila in Metoda, hram, ki bi nadkrilil po svojem sijaju sv. Sofijo v Carigradu. Bogati ruski narod bi v tem oziru lahko največ prispe-

val. Poleg hrama bi se morale ustanoviti slovanske visoke šole, ki bi se naj imenovale »Ciril-Metodovi zavodi«. V teh zavodih bi se naj učila staroslovenska književnost za slovansko duhovništvo; za posvetne sloje pa bi bila slovanska visoka šola politična šola. Mi Slovani potrebujemo tako šolo, ker je pri nas toliko nerešenih državnopravnih vprašanj, zlasti pri katoliških Slovanih. V tej visoki šoli bi se naj razen politike in slovanskih jezikov učila tudi trgovska politika, za katero ima Solun — mesto ob morju — vse pogoje. Da bi morali v to prispevati gmotno in moralno vsi Slovani, to je jasno. S tem bi se oddolžili velikemu spominu slovanskih apostolov, a imeli bi obenem svoje privlačno zbirališče, odkoder bi črpali nove moči za borbo proti tujinstvu. V tem podjetju bi morali biti edini državniki, učenjaki in cerkveni dostojanstveniki, vsi združeni, da se osnuje nekaj tako velikega in lepega, kakor je bila veličanstvena in lepa — narodna ideja sv. Cirila in Metoda.

Bjelovučićev predlog, zlasti njegov drugi del, je vreden, da se o njem razpravlja. Slovanska visoka politična šola bi bila res za Slované velikega pomena, in če bi se ta velika ideja uresničila v zibelki slovanske kulture, v Solunu, bi to bilo tem pomenljiveje.

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Matica Slovenske« dne 28. januarja 1913. — Gospod predsednik se spominja smrti ustanovnika Ivana Murnika. — Marca meseca bo 50 let od prvih priprav za ustanovitev »Matic Slovenske«. — Letošnja glavna skupščina bo 9. (devetega) marca. — Korektore zemljevida se razpošiljajo v obmejne kraje v revizijo. — Matica izkuša doseči zamenjavo publikacij s poljsko Akademijo znanosti in umetnosti v Krakovu. — Brzobjavno je pozdravila svečanost Nemčičevo v Križevcih in Vukotinovičovo v Zagrebu. — Iz poročila blagajnikovega je razvidno, da se proračun za 1912 ni prekoračil. — »Matica« stopi v poštno-čepkovni promet tudi za hrvaško-ogrske del države. Poverjeniku, ki prijavi vsaj 20 članov, se dajo publikacije v dar, ako na to reflektira. — Rešijo se še druge gospodarske stvari. Tajnik poroča: Članov je za 1912. leto dozdaj 3370. Tekom leta 1912. so pristopili štirje ustanovniki in štirje umrli.

Glavna skupščina »Matica Slovenske« bo dne 9. (devetega) marca. Samostalne predloge za to skupščino je v smislu § 3. b. društvenih pravil prijaviti odboru vsaj 14 dni prej.

Zvonček ima v 2. letošnji številki to-le vsebino: 1. Cvetko Gorjančev: Voznikove pesmi. 2. Svečan: Vinjeta. 3. Ivo Trošt: Vodna Vila. 4. M. Pirc: Zakaj je Tonček moral hoditi po bergljah. 5. Zupančičev Savo. Podoba. 6. Davorinov: Očetu. Pesem. 7. Andr. Rapč: Tri ptičke. Pesem. 8. K. Str.: Lov na svisca ali marmotico. (S podobo.) 9. Cvetko Gorjančev: Pesem o snegu. 10. Tone Rakovčan: Mlakarjeva Ivka. 11. Davorinov: Oj, povejte! Pesem. 12. Cvetko Gorjančev: Zimska pesemca. 13. Tone Rakovčan: Čarovnik Med. 14. Zimska pot sirote. Podoba. 15. Andr. Rapč: Moj konjič. Pesem. 16. Jan Reginov: Zima. Pesem. 17. Hinko Medič: Ubožec. Pesem. 18. Iva: Kje ste, dnevi veselja? 19. Janez Bleiweis: Iskrice življenja. 20. Jan Reginov: Zimska burja. Pesem. 21. Bežimo od pjanca. Podoba. 22. Pouk in zabava: Besedna uganka. — Re-

zametasti fotelji. Ne, to se ne sme zgoditi!

Tovariš in Narod (enoglasno): Kar nas je, smo kakor skala. Cunje naj pa le nasprotniki spravijo.

Mila (v snu): Tako je. Še so značaji med učiteljstvom, in sicer tem trdnejši čim bolj mislijo nasprotniki, da nas bodo ujeli. Mi vstajamo, a vas je strah...

Veter: Ej, velečenjena gospodična! Poznate li učiteljico Šuričovo? Vse časti vredna Slomškarica je. Ona ima najlepše obleke, najelegantnejše klobuke. Ali še veste, kako začudenji ste jo gledali na lanski okrajni konferenci? Mislili ste, kajne, da se je kaka visokorodna gospa ponižala in posetila vaše zborovanje. Gotovo se vam niti sanjalo ni, da bi utegnili ta velečenjena gospodična biti — učiteljica. No, to ni tako težko. Njeni starši so bogati. Ima vse, kar poželji. Sedaj je dobila tudi 25% doklado. Lahko si bo privoščila tudi zabave, ali ne, gospodična Mila? —

Pismo starejšega datuma (iz škatle): Predlanskim je dobila podpore 200 kron.

Pompadura (s stene): Menda je bilo to za njeno svileni obleko, o kateri je pravila, da velja 200 K.

Slov. Narod (ironično): Vsa čast onim, ki so znali razdeliti draginsko do-

klado res po občudovanja vredni previdnosti.

Gnilojaboko: Vse je puhlo, vse prazno. Kdo je tvoj prijatelj, kdo sovražnik?!

Nanos: Budalo! Sovražnikov ni. Sami prijatelji — a ti drže za hrbtno bič. Zepnarruta (z nočne omarice): In gospodinča Mila, ki bi v resnici zaslužila, ni dobila ničesar. Revica! Težko ji je! Od doma ne more dobiti ničesar, saj bi še sami radi, da bi jim ona pomagala.

Nanos: Tako je, če je človek pošten in dober učitelj.

Ročni zapisnik: Čudno res, da moremo od ničesar živeti. Da, humorja je treba, zlasti nam učiteljskim param.

Pesmarica (zamazana in raztrgana): U boj, u boj! Mač iz toka, bračo! Vsi (navdušeno): Smrt pijavkam! Pereant hinavci!

Učit. Tovariš: Ne budalite! Navdušenja vam ne manjka ne. A, da vas popeljem v boj, koliko jih pojde za menoj?

Vsi (enoglasno): Vsi.

Učit. Tovariš: V boj torej! Zmaga mora biti naša. Kar hočemo, moremo. Kar pa moremo, tudi — moramo.

Slov. Narod: Konec bodi krivic! Pravica naj živi!

Vsi (enoglasno): Živela pravica! Naprej! (Veter se hoče neopažen zma-

zati pa star predpasnik, ki le deloma zagrinja okno, ga opazi.)

Predpasnik: Le beži! Mi gremo! Tralalila, tralala, vsaka reč en čas dera...

Mila (se zbudi in sklone v postelji): Naprej tedaj, da slavno zmagamo ali častno umremo! —

Veliko slovansko drevo.

Veliko je in na široko raztegnjeno slovansko drevo.

Slovansko plemo zavzema teritorija 19.600.000 kvadratnih vrst in šteje blizu 160 milijonov: 159.420.000 (po popisu ruskega prof. Florinskega).

Slovansko plemo delimo v tri glavne veje.

I. Vzhodna veja, v katero štejemo mnogobrojni ruski narod, ki se deli na Velikorusi, Malorusi in Belorusi.

II. Južna veja, h kateri pripadajo Bolgari z Macedonci, Srbi in Hrvatje in Slovenci.

III. Zapadna veja, v kateri so Čehi in Moravci, Slovaki, Lužiški Srbi, Poljaki, Mazuri, Slezi in Kašubi.

Od vseh slovanskih narodov so najštevilnejši Rusi. Za njimi pridejo Poljaki,

katerih je 21.700.000, Srbo-hrvatov je 10.000.000, Čehov 7¹/₂ milijonov, Bolgarov 5.700.000, Slovakov 2.740.000, Slovencev 1.500.000, Kašubov 370.000 in Lužiških Srbov 157.000.

Zanimivo je, kako se veliko slovansko drevo deli po veri.

Pravoslavni jih je 111.540.000, in to Rusov 100.760.000, Srbov 5.450.000, Bolgarov 6.260.000 in ostalih 60.000. Ruskih razkolnikov je 3.500.000, unijatov okoli 4 milijone; od teh 5000 Bolgarov, ostali so Rusi.

Katolikov je 37.300.000. Od teh Poljakov 21.150.000, Čehov 7.250.000, Slovakov 2.060.000, Hrvatov 3.450.000, Slovencev 1.480.000, Rusov 1.500.000, Kašubov 345.000, Bolgarov 50.000, Srbov 15.000.

Število protestantov znaša do 1 milijon 640.000; od teh je Slovakov 680.000, 550.000 Poljakov, 230.000 Čehov, 142.000 Lužiških Srbov, 25.000 Kašubov, 2000 Bolgarov.

K islamu jih pripada 1.230.000, in sicer 860.000 Srbohrvatov ter 370.000 Bolgarov.

Ti interesantni podatki so točni. Pribiti treba, da ni en katoliški slovanski rod ni svoboden!